

A bírálóbizottság értékelése

Bándi Gyula értekezése hiánypótló mű, mivel a *fenntarthatóságot és a fenntartható fejlődést a maga teljességében és komplexitásában dolgozza fel*. Az első ilyen átfogó, kifejezetten jogtudományi tárgyú feldolgozási kísérlet Magyarországon. Az értekezés a fenntartható fejlődés fogalmában és jogi, valamint politikai megfogalmazásaiban lényegében három alapvető pillért identifikál: nevezetesen a környezetvédelmet, a gazdasági növekedést és a társadalmi fejlődést. Emellett kitér a fenntarthatóság etikai-erkölcsi hátterére, valamint a természetjogra is. Bándi szerint a fenntarthatóságra nem lehet egységes, egyértelmű fogalmat megalkotni, mivel a fenntarthatóság egy olyan szlogen, amit gyakran használnak tényleges tartalom nélkül. Éppen ez a tény indokolja a fenntarthatóság fogalmának jogászai szempontból egyértelmű meghatározását. Az egyik opponens szerint vitatható a szerzőnek azt a nézete, hogy „a fenntarthatóság és a fenntartható fejlődés nem teszi lehetővé konzisztens rendszer felállítását”, továbbá a szerzőn kéri számon a nemzetközi jogalkotási hiányosságokat, amelynek következtében a fenntartható fejlődésnek nem alakult ki nemzetközileg elfogadott, egységes fogalomrendszere. E munka nehézsége alapvetően a fenntarthatóságnak mint mércének bizonytalanságaiból következik; ezeket a szerző sem oszlathatta el, de használható iránytűt alkotott, amely nagyban segíti a fogalom megértését. A fenntarthatóság magyar jogi helyzetét elemezve a környezetvédelmi törvény, a környezet óvásával kapcsolatos alkotmánybírósági határozatok, valamint az új Alaptörvény vetületében arra a megállapításra jut, hogy a környezethez való jog Magyarországon önállósodott és önmagában is megjelenő alkotmányos alapjog.

A disszertáns részletesen bemutatja a *fenntartható fejlődéssel kapcsolatos uniós politikákat és jogot*, külön kiemelve a bírói gyakorlatot, ami lényegében teljeskörű elemzésnek tekinthető. A jelölt a Lisszaboni Szerződés kapcsán kifejti, hogy a fenntartható fejlődésért a környezet minőségének magas fokú védelmén keresztül munkálkodik az EU.

A szerző az *egészséges környezethez való jogot* először nemzetközi jogi szempontból vizsgálja és erkölcsi kategóriaként a természetjogból, majd az ENSZ emberi jogi dokumentumaiból vezeti le. Ennek során a szerző arra a következtetésre jut, hogy „kis lépésekben kerül be a nemzetközi jogi dokumentumokba a fenntartható fejlődéssel összefüggésben a környezetvédelem”. A környezethez való jog elméleti alapja kapcsán újszerűen, vegyes megoldást alkalmazva hangsúlyozza az etikai meghatározottságot, ami természetjogi megközelítésként értelmezhető, ugyanakkor vizsgálja jelenlétét az emberi jogok generális és európai rendszerében, ami a jogpozitivisták szemléletének felel meg.

Az értekezés „A” és „B” részében tárgyaltak alapján a szerző *öt pontban* foglalja össze a következtetéseit, melyek szerint: a) a fenntarthatóság és a fenntartható fejlődés együtt kezelendő; b.) a fenntarthatóság a kiinduló alap; c.) a nemzedékek közötti méltányosság; d.) a fenntartható fejlődés szoros kapcsolata a környezeti joggal; e.) a fenntarthatóság nélkülözi a konkrét jogi fogalmakat.

Az opponensek disszertációval kapcsolatos kifogásaira válaszolt, az erre adott válaszokat az opponensek elfogadták.